

Det første og ældste fritliggende arresthus i Horsens, blev bygget på hellig jord og er fra 1845.

Arresten blev opført i haven ved det daværende rådhus. I middelalderen lå her en kirkegård, der tjente som begravelsesplads for det middelalderlige helligåndshus. Rådhusgade blev i 1600- 1700-årene kaldt "Provstegyde". Helligåndshusets forstander kaldtes "Prepositus", og det er muligvis dette udtryk, der er blevet forvansket til provst og deraf Provstegyde.

I Horsens Avis indrykker bystyret ved borgmester Ræder den 7 marts 1845 et avertissement, hvori der står:

"Løverdagen den 22. marts, Eftermiddag kl. 2. bliver på Horsens Raadstue afholdt Licitation over Opførelsen af et arresthus i Horsens med 8 celler og Beboelse kvarter for Arrestforvareren m. m, som alt skal være færdigt inden den 15. september, og hvortil de vigtigste Materialer allerede ere anskaffede – Tegning, Overslag og Konditioner ligge til eftersyn på mit Contoir.

Horsens den 6te marts 1845
Ræder".

Baggrunden for ønsket om et nyt arresthus var, at forholdene i den daværende arrest i rådhusets kælder efterhånden var blevet så dårlige, at det ikke længere var forsvarligt at bruge den. Den sidste renovering/forbedring af arrestcellerne i rådhuset var sket i 1793

I Horsens Rådstue protokol, af 22 marts 1845, skrives at der træffes endelig beslutning om opførelsen af byens nye fritliggende arresthus, samt hvem der skulle bygge det, og hvad det måtte koste. Citat af protokollen ses nedenfor. Her er valgt at gengive den oprindelige stavemåde.

"Borgmesteren meddelte, at Arresthusets Opførelse med Levering af de i Overslaget anførte Materialer der 22 ds. Ret bleven leverede, og at Muremester Andreas Fussing var bleven mindstebydende med 1820 rbd. næst efter ham Tømmermester N.C. Nielsen med 1823 rbd. og endelig Muremester Frants Lassen med 1825 rbd. Borgmesteren fremlagde tillige en Skrivelse fra Jens Bjerre og Jens Lassen hvori de gjøre et Underbud af 70 rbd., og erklærer saaledes, at ville udføre arbejdet for 1750 rbd. Borgerrepræsentanten Smedemester A. Fischer erklærede, at han er bleven bemyndiget til for Muremester Andreas Fussing at gjøre det samme Bud af 1750 rbd. Muremester Chr. Hansted, der er i Interessentskab med Muremester Bjerre og Lassen mødte og erklærede, at han i det mindste for sit Vedkommende ikke agter at gjøre et ringere Bud. Kommunalbestyrelsen tog derefter under Overvejelse om ny Licitation burde afholdes, men da det nu gjorde mindste Bud ikke blot er hen ved 300 rbd. under det her forfærdigede overslag, men også omtrent lige så meget under det af Flertallet af bestyrelsen tilstillede og af Bygningsinspektør Friis gjorde Overslag og da det ikke kan ligge i Byens Interesse, at arbejdet nedbydes til en Pris, hvorfor det umuligt forsvarligt kan udføres, var hele Bestyrelsen enstemmig enig i at ny Licitation ikke bør afholdes, men det af Muremester Andreas Fussing gjorde Bud af 1750 rbd. approberes.

Mødet igjen er hæved".

Efter noget af en "politisk handel" blev arresten bygget på en grund i haven bag det daværende rådhus på Søndergade af murermester Andreas Fusing. Bygningen kom til at indeholde otte celler samt beboelse for en arrestforvarer og fik adresse i Rådhusgade.

Arresten endte med at koste 5.500 Rigsbankdalere., heri indbefattet en brønd i gården. Tallet udgør en kraftig forskel i forhold til de 1750 Rigsbankdalere, som var det tilbud, der blev antaget ved licitationen. Dette må betyde, at de 1750 Rigsbankdalere udgjorde udgifterne til opførelsen af den rå bygning, og resten var for det indvendige, lys, varme, og andet udstyr o.s.v. Bygningen blev taget i brug 1846. Stillingerne som arrestforvarer og rådhusbetjent blev slået sammen og lønnet med fri bolig og en fast gage på 150 Rigsbankdalere årlig.

Vi har desværre hverken tegninger eller billeder af den nye fritliggende arrest, men grundplanen af huset kan ses på et bykort fra ca. 1860

Kilde: Landsarkivet for Nørrejylland, - D13-173 28/3 1845

Horsens Kommunale styre 1837 -1868/Sv. Aage Bay

<http://Dendigitalebyport.byhistorie.dk>

Fra fangehus til Byrådssal/J.K. Jensen